

”Anoppi oli aivot, sydämetön omatunto.”

”Ja mies pelkkä mulkku... Oli se niin heikko mies ihmisenä.”

”Oli ne niin yrittäjää niin yrittäjää, että... Appiukko yritteli saatana aina päissään minuakin. Tunnekylmää väkeä, jokainen muu oli niille väline...”

”Vieläkin nousee karvat pystyyn kun joku vain puhuu-kin yrittäjyydestä... vaikka mitäs vikaa niissä yrittäjissä lopultakaan on.” Melkoista jälkeä ovat jättäneet. Kasvataneet tytölle osittain niitä höyheniä ja sulkia, jotka saivat hänet näyttämään viskisiepolta. Menestyneen tuntuiset ihmiset, jotka ääntelivät kuin sirkkelit hokiessaan: ”rahaa, rahaa, rrrr...”

”No mies keikkui muka liikematkoillaan. Anoppi taisi häntä miltei tuurata läsnäolollaan. Terroria se oli. Ihme, että selvisi hengissä.”

”Siitä vasta inhoilu alkoi, kun emme saaneet lasta. Anoppi syytteli minua, vaikka milläs välillä sitä olis tehty, kun äijä keikkui eri puolilla maata hotelleissa.”

Niistä vuosista siis tuntui puuttuvan se ydinkokemus, että on jollekulle tärkeä tai arvokas tai merkityksellinen tai yleensä jotain positiivista. Oman ainutkertaisuuden kokemus jäi kokematta, niin kuin se jäi kokematta sekä lapsuudessa että nuoruudessa. Siirtyminen kodista avioliittoon oli muutoksena kuin olisi siirtynyt armeijasta rangaistussiirtolaan.

”Anoppi hallitsi paikkaa, jota olisi ollut opittava pitämään kotinaan. Kaiken se suunnittelikin ja vei päätökseen eikä äijä siihen puuttunut. Maailmalla se leikki maailmanvalloittajaa, mutta kotona se piileskeli äitinsä hameenhelmoissa ja pelkäsi sitä. Vähitellen sitä oppi halveksimaan.”

Hiljaksen ilolintu alkoi paeta. Pistäytyä poissa. Käydä ravintoloissa ja soittohuokaloissa työtovereidensa kanssa. Hän sanoo toimineensa niin kuin nuoret, jotka mittaavat kuppilakäyntikerroillaan aikuisuuttaan. Aikuisuutta, joka on juuri irtoamista kotoa.

”Kyllä sitä itsensä jotenkin vapaaksi tunsii”, hän toteaa sillä tavoin nuortuneensa.

Se nuoruus oli uusia ihmisiä, joskin satunnaisia. Satunnaisuuskin oli vapautta. Satunnaisten ihmisten hyväk-

syntä. Mikäpä olisikaan ollut paikka, jossa tavata ihmisiä mahdollisimman luonnollisesti. Suomi kun ei tarjoakaan muita luonnollisen tapaamisen ja kohtaamisen foorumeita kuin ravintolat.

Ensin käynnit siis alkoivat työkavereiden kanssa. Sitten hän itsenäistyi heistäkin. Alkoi käydä yksin. Tanssiravintoloissakin. Liikehdintä ei aina päättynyt tanssiparketille; hiljalleen askeleet johtivat myös makuuhuoneeseen. Toistui yhä useammin se, että tunsii jonkun lähellään. Sillä tavalla kun tunsii todella olevansa olemassa. Oli joku, jota jonkun käsi hamusi.

Miehen tunnekylläisyys ajoi hänet ottamaan kaiken läheisyydentarpeensa takaisin monenkertaisesti. Häpeämättä tai ainakin terävien ja muun alkoholin matalaksi höyläämän kontrollikyynnyksen ylitse. Se oli hänen kapinaansa entistä elämää ja sen ihmisiä, valtaapitäviä vastaan.

Niin kuin epäonnistuneiden kapinallisten käy, hänetkin tuomittiin ennen pitkää. Ellei muuhun niin häpeään. Sillä niinhän on, että juova nainen on toista kuin alkoholisoitunut mies. Naista mitataan aivan eri mittarein. Miehen pullo vastaa naisen senttilitraa yleisessä mielipiteessä.

Eli tuomiota tuli. Häkkiä. Sellaiselta vaikuttaa kuppila hänen elämässään. Vapaaksi ei pääse. Viskisiepoksi tai ilolinnuksi tunnistettuna hänen on häkissään sirkuteltava. Ja häkkiinhän eivät joudu kuin huonot ihmiset, syylliset. Sen hän on hiljalleen oppinut. Se on uhrin tehtävä aina: oppia syylliseksi, sillä tavalla huonoksi.

Ja mikä oli rikos. Halu vapauteen. Tarve läheisyyteen. Eli se sama, jota me kaikki teemme. Etsimme aarretta: olla pidetty, olla rakastettu. Niin kuin nekin miehet, jotka häntä hamuavat. Vaikka eivät he aina tunnu niin miehiltä kuin yrittävät näytellä, mikäli haastateltavaa on uskomisen. Pikemminkin sulkiansa ja pöyhkeilyn alla eläviä arkaakin pelokkaampia riikinkukkoja.

Hänkin haluaisi käpertyä voimakkaaseen, turvalliseen syliin eikä toimia näiden koviksina uikuttavien teeskenteleijöiden oljenkortena. Mutta hän tietää, että John Wayne on kuollut.

Seppo Helminen

Maan kieltä

Sanna Jaatinen

1.
Minä uneksin itseni pois.
Aamulla silmäterissäni nuken kuva,
heijastus, aukinainen suu.
Hädissään haukkovat kidukset,
pyrstön värähdys,
pimeys.

2.
Tämä on meidän maatamme. Levitetään
musta matto alle ja katsellaan
miten perhoset lentävät seitteihin.

Paina sinäkin korvasi viemäriaukon suulle
ja kuule pohjaveden villi humina.

Kun käteni jäähtyy älä katoa.
Lue kämmenluuhun kirjoitettu runo,
kaksi vuosilukua.

